

Υπόθεση C-411/21

Σύννοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

5 Ιουλίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Supremo Tribunal Administrativo (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Πορτογαλία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

10 Μαρτίου 2021

Αναιρεσείον:

Instituto do Cinema e do Audiovisual, I.P.

Αναιρεσίβλητη:

NOWO Communications, S.A.

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Αναίρεση κατά της πρωτόδικης απόφασης του Tribunal Administrativo e Fiscal de Almada (διοικητικού και φορολογικού πρωτοδικείου Almada, Πορτογαλία· στο εξής: TAF Almada) με την οποία το εν λόγω δικαστήριο έκρινε αντίθετο προς την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών του άρθρου 56 ΣΛΕΕ το συνδρομητικό τέλος πρόσβασης στις υπηρεσίες τηλεοπτικού προγράμματος εντός του εθνικού εδάφους το οποίο οι πάροχοι υπηρεσιών συνδρομητικής τηλεόρασης οφείλουν να καταβάλλουν στο Instituto do Cinema e do Audiovisual.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Τα έσοδα από την είσπραξη συνδρομητικού τέλους από τους παρόχους υπηρεσιών συνδρομητικής τηλεόρασης, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο εθνικό έδαφος, προορίζονται για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης, της προώθησης και της διάδοσης πορτογαλικών κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών έργων.

Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να αποσαφηνιστεί εάν το γεγονός ότι η χρηματοδότηση αυτή μειώνει το κόστος των εθνικών κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών παραγωγών και, κατά συνέπεια, ευνοεί την απόκτηση των παραγωγών αυτών έναντι εκείνων των λοιπών κρατών μελών, επάγεται έμμεση διάκριση εις βάρος των διασυνοριακών παροχών των υπηρεσιών αυτών, και, κατ' επέκταση, παραβίαση της κατά το άρθρο 56 ΣΛΕΕ ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

Προδικαστικά ερωτήματα

«1) Δύναται το άρθρο 10, παράγραφος 2, του Lei n.º 55/2012, de 6 de setembro (νόμου 55/2012, της 6ης Σεπτεμβρίου 2012), εάν ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το προβλεπόμενο από αυτό τέλος προορίζεται αποκλειστικώς για τη χρηματοδότηση της προώθησης και διάδοσης πορτογαλικών κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών έργων, να επάγεται έμμεση διάκριση εις βάρος της παροχής υπηρεσιών μεταξύ κρατών μελών έναντι της αντίστοιχης εθνικής παροχής υπηρεσιών, καθ' ο μέρος καθιστά την παροχή υπηρεσιών μεταξύ κρατών μελών δυσχερέστερη από την αμιγώς εσωτερική παροχή υπηρεσιών σε κράτος μέλος, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 56 ΣΛΕΕ;

2) Δύναται η απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα να είναι διαφορετική εάν ληφθεί υπόψη ότι ίδια ή παρόμοια συστήματα με αυτό του νόμου 55/2012 υφίστανται σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Άρθρο 56 ΣΛΕΕ

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Lei n.º 55/2012 – Princípios de ação do Estado no quadro do fomento, desenvolvimento e proteção da arte do cinema e das atividades cinematográficas e audiovisuais (νόμος 55/2012 – Αρχές κρατικής δράσης στο πλαίσιο της στήριξης, της ανάπτυξης και της προστασίας της τέχνης του κινηματογράφου και των κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών δραστηριοτήτων) (Diário da República αριθ. 173/2012, σειρά I της 6ης Σεπτεμβρίου 2012)

Κατά το άρθρο 2, στοιχείο ρ, του νόμου 55/2012, υπό τον τίτλο «Ορισμοί»:

«Για τους σκοπούς της εφαρμογής του παρόντος νόμου και των εκτελεστικών κανόνων του:

ρ) ως “πάροχος υπηρεσιών συνδρομητικής τηλεόρασης” νοείται κάθε νομικό πρόσωπο το οποίο παρέχει, εντός του εθνικού εδάφους, πρόσβαση σε υπηρεσίες τηλεοπτικού προγράμματος, μέσω οποιασδήποτε πλατφόρμας, συσκευής ή τεχνολογίας, δυνάμει συμβατικής υποχρέωσης υποκείμενης σε

συνδρομή ή άλλου είδους προηγούμενης ατομικής άδειας έναντι αντιτίμου που καταβάλλει ο τελικός χρήστης για την παροχή της υπηρεσίας, είτε αυτή παρέχεται μεμονωμένα είτε ως μέρος δέσμης υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ανεξαρτήτως του είδους του χρησιμοποιούμενου εξοπλισμού, ακόμη και όταν η συνολική εμπορική προσφορά αφήνει να εννοηθεί ότι η τηλεοπτική υπηρεσία παρέχεται δωρεάν».

Το άρθρο 3 του νόμου 55/2012, υπό τον τίτλο «Αρχές και σκοποί», έχει ως εξής:

«1 - Όσον αφορά τα ζητήματα που ρυθμίζονται από τον παρόντα νόμο, το κράτος οφείλει να τηρεί τις ακόλουθες αρχές:

- a) στήριξη της δημιουργίας, παραγωγής, διανομής, προβολής, διάδοσης και προώθησης κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών έργων ως μέσων έκφρασης της πολιτιστικής πολυμορφίας, εμπέδωσης της εθνικής ταυτότητας, προώθησης της γλώσσας και ενίσχυσης της εικόνας της Πορτογαλίας ανά τον κόσμο, ιδίως όσον αφορά τη σύσφιξη των σχέσεων με χώρες που έχουν ως επίσημη γλώσσα την πορτογαλική·
- b) προστασία και προώθηση της τέχνης του κινηματογράφου και, ιδίως, νέων ταλέντων και πρωτοεμφανιζόμενων έργων·
- c) λήψη μέτρων και προγραμμάτων ενίσχυσης για τη στήριξη της ανάπτυξης του επιχειρηματικού ιστού και της αγοράς κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών έργων σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας, της αμεροληψίας, του ανταγωνισμού, της ελεύθερης δημιουργίας και έκφρασης και της πολιτιστικής πολυμορφίας·
- d) στήριξη της διάδρασης φορέων στους τομείς του κινηματογράφου και των οπτικοακουστικών μέσων, των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, της εκπαίδευσης και των τηλεπικοινωνιών·
- e) προώθηση και μακροπρόθεσμη διατήρηση της κινηματογραφικής και οπτικοακουστικής κληρονομιάς, με μέσα που διασφαλίζουν τη συνέχειά της.

2 - Όσον αφορά τα ζητήματα που ρυθμίζονται από τον παρόντα νόμο, το κράτος επιδιώκει τους ακόλουθους σκοπούς:

- a) στήριξη της δημιουργίας, παραγωγής, διανομής, προβολής, διάδοσης και έκδοσης εθνικών κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών έργων, ιδίως με μέτρα ενίσχυσης και κίνητρα·
- b) στήριξη της ποιότητας, της πολιτιστικής πολυμορφίας, της καλλιτεχνικής πρωτοτυπίας και της οικονομικής βιωσιμότητας των κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών έργων, ιδίως μέσω της χορήγησης ενισχύσεων, με σκοπό την ευρεία διάδοσή τους και την αποκόμιση κέρδους από τους δημιουργούς τους·

- c) προαγωγή των δικαιωμάτων των δημιουργών και παραγωγών κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών έργων, καθώς και των δικαιωμάτων των καλλιτεχνών, των ερμηνευτών ή εκτελεστών των έργων αυτών·
- d) προώθηση της πορτογαλικής γλώσσας και πολιτισμού·
- e) στήριξη της διάδρασης του τομέα ανεξάρτητης παραγωγής με τους τομείς που αφορούν την προβολή, διανομή, διάδοση ή διάθεση κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών έργων·
- f) στήριξη της διεθνούς συμπαραγωγής, μέσω της σύναψης διμερών συμφωνιών αμοιβαιότητας και διεθνών συμβάσεων·
- g) ενδυνάμωση της συνεργασίας με χώρες που έχουν ως επίσημη γλώσσα την πορτογαλική·
- h) συμβολή στην ενίσχυση του επιχειρηματικού ιστού του κινηματογραφικού και οπτικοακουστικού τομέα με τη θέσπιση κινήτρων και λοιπών μέτρων στήριξης, ιδίως δε με την προώθηση των επενδύσεων σε μικρές και μεσαίες εθνικές επιχειρήσεις, με σκοπό τη δημιουργία αξίας και απασχόλησης·
- i) στήριξη της προβολής, διάδοσης, προώθησης, διάχυσης και οικονομικής εκμετάλλευσης των εθνικών κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών έργων·
- j) συμβολή στη διεθνή διάδοση των κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών έργων, καθώς στην εθνική και διεθνή αναγνώριση των δημιουργών, παραγωγών, καλλιτεχνών ερμηνευτών τους και των αντίστοιχων τεχνικών ομάδων·
- k) συμβολή στην κατάρτιση του κοινού, ιδίως μέσω της παροχής στήριξης σε κινηματογραφικά φεστιβάλ, κινηματογραφικές λέσχες, δημοτικούς κινηματογράφους και πολιτιστικούς συλλόγους προώθησης της κινηματογραφικής δραστηριότητας και, ιδίως, με την προώθηση της καλλιέργειας βασικής κινηματογραφικής παιδείας σε εκπαιδευτικά ιδρύματα·
- l) συμβολή στη διαφύλαξη της εθνικής κινηματογραφικής και οπτικοακουστικής κληρονομιάς της Πορτογαλίας, καθώς και στην αξιοποίησή της και τη διαρκή προβολή της στο κοινό·
- m) προώθηση μέτρων που διασφαλίζουν την πρόσβαση ατόμων με αναπηρία στα κινηματογραφικά και οπτικοακουστικά έργα·
- n) συμβολή στην ανάπτυξη της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης στον κινηματογραφικό και οπτικοακουστικό τομέα.

3 - Όσον αφορά τα ζητήματα που ρυθμίζονται από τον παρόντα νόμο, το κράτος οφείλει:

- a) να καταρτίζει και να δημοσιοποιεί ετησίως δήλωση προτεραιοτήτων για τη στήριξη της κινηματογραφικής και οπτικοακουστικής βιομηχανίας, βάσει ενός στρατηγικού οράματος επενδύσεων στις κινηματογραφικές και οπτικοακουστικές δραστηριότητες και σε συνάρτηση με τις χρηματοδοτικές ανάγκες και τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα·
- b) να διασφαλίζει την αυστηρή και διαφανή εφαρμογή της πολιτικής στήριξης προς την κινηματογραφική και οπτικοακουστική βιομηχανία·
- c) να διασφαλίζει τη συμμετοχή των δημιουργών και επαγγελματιών της βιομηχανίας, καθώς και των επιχειρήσεων που ασχολούνται με κινηματογραφικές και οπτικοακουστικές δραστηριότητες, σύμφωνα με τον ορισμό προτεραιοτήτων και κατ' εφαρμογήν των μέτρων στήριξης·
- d) να προωθεί και να συμβάλλει στην προβολή στο κοινό έργων επιχορηγούμενων από το κράτος.

4 - Το κράτος στηρίζει τον ευρωπαϊκό κινηματογράφο, τηρώντας τους ισχύοντες κανόνες του διεθνούς δικαίου, ιδίως αυτούς που έχουν θεσπιστεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), της ευρωπαϊκής σύμβασης για τις κινηματογραφικές συμπαραγωγές, της σύμβασης της UNESCO για την πολιτιστική πολυμορφία και των διεθνών συνθηκών περί διανοητικής ιδιοκτησίας.

5 - Οι κατά τον παρόντα νόμο ενισχύσεις και μέτρα είναι συμβατά με τα καθεστάτα στήριξης και παροχής κινήτρων που προβλέπονται στους κανόνες του διεθνούς δικαίου και του δικαίου της Ένωσης οι οποίοι δεσμεύουν το πορτογαλικό κράτος.»

Το άρθρο 8 του νόμου 55/2012, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαιούχου», ορίζει στην παράγραφο του 3 τα εξής:

«Οι διανομείς και οι ιδιοκτήτες κινηματογραφικών αιθουσών δύνανται, για τους σκοπούς της διανομής και προβολής εθνικών έργων, ευρωπαϊκών έργων και λιγότερο διαδεδομένων κινηματογραφικών έργων, να λάβουν ενισχύσεις κατά τα οριζόμενα σε νομοθετικό διάταγμα που εκδίδεται σε εκτέλεση του παρόντος νόμου.»

Το άρθρο 10, παράγραφος 2, του ως άνω νόμου, υπό τον τίτλο «Τέλη», προβλέπει τα εξής:

«Για κάθε συνδρομή που παρέχει πρόσβαση σε τηλεοπτικές υπηρεσίες οι πάροχοι υπηρεσιών συνδρομητικής τηλεόρασης βαρύνονται με την καταβολή ετήσιου τέλους 2 (ευρώ).»

Το άρθρο 18, παράγραφοι 1 και 3, του νόμου 55/2012, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πρόσβαση στις αγορές διανομής, προβολής και διάδοσης», έχει ως εξής:

«1 - Το κράτος λαμβάνει μέτρα για τη στήριξη της διανομής, της προβολής και της προώθησης των κινηματογραφικών έργων σε εθνικές και διεθνείς αγορές, κυρίως με την παροχή κινήτρων για την προβολή εθνικών κινηματογραφικών έργων, ιδίως των επιχορηγούμενων, ή ευρωπαϊκών έργων σε δημοτικούς κινηματογράφους, καθώς και με τη θέσπιση μέτρων που ενθαρρύνουν τη συνεργασία μεταξύ εθνικών παραγωγών και διανομέων.

[...]

3 - Το κράτος λαμβάνει μέτρα για τη στήριξη των ιδιοκτητών κινηματογραφικών αιθουσών των οποίων το πρόγραμμα αποτελείται κυρίως ή συνήθως από εθνικά και ευρωπαϊκά κινηματογραφικά έργα, συμπεριλαμβανομένων των ταινιών μεγάλου μήκους, ντοκιμαντέρ, ταινιών μικρού μήκους και κινουμένων σχεδίων, και οι οποίοι αναπτύσσουν τη δραστηριότητά τους εντός εναλλακτικών δικτύων προβολής.»

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της κύριας δίκης

- 1 Με επιστολή της 9ης Αυγούστου 2013, το Instituto do Cinema e do Audiovisual ζήτησε από την εταιρία NOWO Communications, S.A., πρώην Cabovisão-Televisão por Cabo, S.A., να καταβάλει το ποσό των 886 042,50 ευρώ, αντιστοιχούν στο ετήσιο τέλος το οποίο οφείλουν να καταβάλλουν οι πάροχοι υπηρεσιών συνδρομητικής τηλεόρασης.
- 2 Στις 27 Αυγούστου 2013, το Instituto do Cinema e do Audiovisual εξέδωσε πράξη βεβαίωσης του οφειλόμενου τέλους, για ποσό ύψους 886 042,50 ευρώ, η οποία επιδόθηκε στην ως άνω εταιρία από την Serviço de Finanças de Palmela (φορολογική υπηρεσία Palmela, Πορτογαλία).
- 3 Στις 2 Οκτωβρίου 2013, η εταιρία NOWO Communications, S.A. υπέβαλε αίτηση θεραπείας κατά της επίμαχης πράξης, ενώ επιπλέον ζήτησε τραπεζική εγγύηση προκειμένου να ανασταλεί η διαδικασία αναγκαστικής είσπραξης.
- 4 Με επιστολή της 27ης Μαΐου 2014, κοινοποιήθηκε η απορριπτική της αίτησης θεραπείας απόφαση, απόφαση κατά της οποίας ασκήθηκε εν συνεχεία προσφυγή ενώπιον του TAF Almada.
- 5 Με απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2018, το TAF Almada έκανε δεκτή στο σύνολό της την προσφυγή αυτή και ακύρωσε την πράξη βεβαίωσης του συνδρομητικού τέλους κρίνοντας το τελευταίο αντίθετο προς την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και προς το άρθρο 56 ΣΛΕΕ.

- 6 Το αιτούν δικαστήριο καλείται πλέον να αποφανθεί επί της αναίρεσης που άσκησε το Instituto do Cinema e do Audiovisual κατά της εν λόγω απόφασης.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 7 Το Instituto do Cinema e do Audiovisual (στο εξής: αναιρεσείον) υποστηρίζει ότι το συνδρομητικό τέλος είναι συμβατό με το δίκαιο της Ένωσης και ότι, ως εκ τούτου, δεν προσκρούει στις διατάξεις του άρθρου 56 ΣΛΕΕ.
- 8 Ισχυρίζεται ότι, δεδομένου ότι το επίμαχο τέλος αφορά αποκλειστικά την πρόσβαση σε υπηρεσίες τηλεοπτικού προγράμματος που παρέχονται στο εθνικό έδαφος και επιβαρύνει το σύνολο των δραστηριοποιούμενων εντός αυτού παρόχων υπηρεσιών συνδρομητικής τηλεόρασης, όλα τα στοιχεία της δραστηριότητας παροχής υπηρεσιών συνδρομητικής τηλεόρασης περιορίζονται, στην πραγματικότητα, στο εθνικό έδαφος.
- 9 Ωστόσο, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το TAF Almada έκρινε ότι η επιβολή του τέλους συνιστά περιορισμό στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, όχι από την εταιρία NOWO Communications, S.A. (στο εξής: αναιρεσίβλητη), αλλά από τους παρόχους υπηρεσιών σχετικών με την αλλοδαπή κινηματογραφική και οπτικοακουστική παραγωγή.
- 10 Το αναιρεσείον ισχυρίζεται ότι, ακόμη και αν ήθελε γίνει δεκτό ότι η αναιρεσίβλητη δύναται νομίμως να προβάλλει το μη σύννομο του συνδρομητικού τέλους λόγω φερόμενης έμμεσης διάκρισης εις βάρος της παροχής υπηρεσιών από τρίτους, ουδόλως έχει υπό το πρίσμα αυτό αποδειχθεί η ύπαρξη κάποιου περιορισμού στην ελεύθερη παροχή των εν λόγω υπηρεσιών.
- 11 Κατά το αναιρεσείον, είναι εσφαλμένη η παραδοχή ότι το συνδρομητικό τέλος προορίζεται αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση της προώθησης και διάδοσης πορτογαλικών κινηματογραφικών έργων όταν, στην πραγματικότητα, ο νόμος 55/2012 και η μεταγενεστέρως εκδοθείσα σε εκτέλεσή του νομοθεσία προβλέπουν επίσης στήριξη της παραγωγής, διανομής, προβολής, προώθησης και διάδοσης ευρωπαϊκών έργων.
- 12 Ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι τα εισπραττόμενα έσοδα προορίζονται κυρίως για τη χρηματοδότηση εθνικών έργων, δεν είναι δυνατό να συναχθεί, βάσει μεμονωμένης ανάλυσης του εν λόγω νομικού καθεστώτος, ότι η διάθεση των εσόδων αυτών έχει ή δύναται να έχει ως αποτέλεσμα να καθίσταται δυσχερέστερη η παροχή υπηρεσιών μεταξύ κρατών μελών.
- 13 Ένας τέτοιος περιορισμός θα μπορούσε να διαπιστωθεί μόνον εάν ήταν δυνατόν να συναχθεί ότι η διάθεση των εσόδων ευνοεί την απόκτηση πορτογαλικών κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών έργων εις βάρος των ευρωπαϊκών και δυσχεραίνει περισσότερο την παροχή υπηρεσιών μεταξύ κρατών μελών σε σχέση με την αμιγώς εθνική παροχή υπηρεσιών σε κράτος μέλος. Ωστόσο, κατά το αναιρεσείον, ουδεμία απόδειξη υφίσταται ως προς το ότι οι πάροχοι τηλεοπτικών

υπηρεσιών τείνουν να ευνοούν την απόκτηση εθνικών έργων εις βάρος των ευρωπαϊκών αποκλειστικά λόγω της χρηματοδότησης και της στήριξης που λαμβάνουν τα εθνικά έργα, και, ως εκ τούτου, το εν λόγω συμπέρασμα επ' ουδενί στηρίζεται σε εμπειριστατωμένη και εξαντλητική λειτουργική ανάλυση που προκύπτει σαφώς από τη δικογραφία ή έχει προσκομιστεί από την αναιρεσίβλητη.

- 14 Επιπλέον, δεν έχει αποδειχθεί ότι η διάθεση των εσόδων από τον επίμαχο φόρο δυσχεραίνει την πρόσβαση στην αγορά «αλλοδαπών έργων» παρεμποδίζοντας το ενδοκοινοτικό εμπόριο, καθόσον τυχόν περιορισμός στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών προϋποθέτει σε κάθε περίπτωση ότι η διάθεση των εσόδων από το επίμαχο τέλος θα μπορούσε, αναλόγως των περιστάσεων, να υποσκάψει ή να αποθαρρύνει σημαντικά την παροχή διασυνοριακών υπηρεσιών σχετικών με «αλλοδαπά έργα». Επομένως, ουδείς περιορισμός υφίσταται στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών σχετικών με ευρωπαϊκά έργα ο οποίος θα μπορούσε να εμποδίσει, να παρεμποδίσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστικές τις δραστηριότητες των παρόχων αυτών υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη.
- 15 Εξάλλου, στον βαθμό κατά τον οποίον αφορά υπηρεσίες παρεχόμενες στο εθνικό έδαφος από παρόχους υπηρεσιών συνδρομητικής τηλεόρασης, το επίμαχο τέλος δεν επηρεάζει, αντικειμενικώς, καμία «αλλοδαπή παραγωγή» ούτε τους παρόχους υπηρεσιών σχετικών με την παραγωγή ευρωπαϊκών κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών περιεχομένων.
- 16 Κατά το αναιρεσείον, φόροι παρόμοιοι με τον επίμαχο στην κύρια δίκη υφίστανται και σε άλλα κράτη μέλη, ιδίως, στη Γερμανία, τη Γαλλία, την Πολωνία και την Τσεχική Δημοκρατία, οι οποίοι επιβάλλονται στις υπηρεσίες συνδρομητικής τηλεόρασης. Ωστόσο, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έκρινε παράνομη τη στήριξη που χορηγείται στην εθνική κινηματογραφική και οπτικοακουστική βιομηχανία, παραγνωρίζοντας πλήρως τη στήριξη της οποίας επωφελούνται οι δραστηριότητες αυτές στην πλειονότητα των κρατών μελών.
- 17 Επιπλέον, το 2008, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε διάφορα καθεστώτα στήριξης του κινηματογράφου, μεταξύ άλλων, το καθεστώς στήριξης του συγγραφικού κινηματογράφου, τα φορολογικά κίνητρα προς την ιταλική κινηματογραφική παραγωγή, και τα καθεστώτα στήριξης του φινλανδικού και γερμανικού κινηματογράφου. Υπ' αυτήν την έννοια, στην Ευρωπαϊκή Ένωση υφίσταται πραγματικό κίνητρο για την οπτικοακουστική παραγωγή από πλευράς κρατών μελών, το οποίο συμβάλλει στην πολυμορφία και τον πλούτο του ευρωπαϊκού πολιτισμού.
- 18 Εξάλλου, κατά το αναιρεσείον, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση θα έπρεπε να έχει εξεταστεί εάν η στήριξη της κινηματογραφικής και οπτικοακουστικής παραγωγής συνιστά μέτρο ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 107 ΣΛΕΕ. Πράγματι, στην περίπτωση που πρόκειται για μέτρο ενίσχυσης, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η νομολογία του Δικαστηρίου δεν αντιτίθενται σε καθεστώτα στήριξης της κινηματογραφικής και τηλεοπτικής

παραγωγής που χρηματοδοτούνται από φόρους υπέρ τρίτων, και ότι υφίσταται συγκεκριμένη δυνατότητα παρέκκλισης από τη γενική αρχή του ασυμβίβαστου όσον αφορά τις ενισχύσεις που χορηγούνται από κράτη μέλη για την προαγωγή του πολιτισμού, υπό την προϋπόθεση ότι κάτι τέτοιο δεν επηρεάζει τους όρους των εμπορικών ανταλλαγών και του ανταγωνισμού στην Ένωση κατά τρόπο αντίθετο προς το κοινό συμφέρον.

- 19 Επιπλέον, κατά το αναιρεσεΐον, όσον αφορά τυχόν υποχρέωση κοινοποίησης στην Επιτροπή και λήψης σχετικής έγκρισης, από τον κανονισμό (ΕΕ) 651/2014, της 17ης Ιουνίου 2014, προκύπτει ότι οι ενισχύσεις για τον πολιτισμό και τη διατήρηση της κληρονομιάς συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά και δεν αποτελούν αντικείμενο προηγούμενης υποχρεωτικής κοινοποίησης στην Επιτροπή.
- 20 Από την πλευρά της, η αναιρεσίβλητη υποστηρίζει ότι από το άρθρο 3 του νόμου 55/2012 μπορεί να συναχθεί ότι οι ενισχύσεις που χορηγεί το αναιρεσεΐον στους οικείους δικαιούχους έχουν ως απώτερο σκοπό την προώθηση των εθνικών κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών έργων, της πορτογαλικής γλώσσας και της εθνικής ταυτότητας. Για τον λόγο αυτό, στον βαθμό που χρηματοδοτεί δραστηριότητες προς όφελος μόνον των παρόχων εθνικών υπηρεσιών, το συνδρομητικό τέλος συνιστά περιορισμό στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ευνοώντας την απόκτηση πορτογαλικών κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών έργων εις βάρος όσων προέρχονται από άλλα κράτη μέλη.
- 21 Επομένως, κατά την αναιρεσίβλητη, το συνδρομητικό τέλος εισάγει έμμεση διάκριση εις βάρος των παρόχων υπηρεσιών συνδρομητικής τηλεόρασης που περιλαμβάνουν στην προσφορά τους αλλοδαπά κινηματογραφικά και οπτικοακουστικά έργα, παρά το γεγονός ότι εξακολουθούν να υπόκεινται στην υποχρέωση χρηματοδότησης της παραγωγής πορτογαλικών έργων, όπως ακριβώς εισάγει διάκριση εις βάρος της ίδιας της κινηματογραφικής και οπτικοακουστικής παραγωγής των λοιπών κρατών μελών.
- 22 Επιπλέον, κατά την άποψη της αναιρεσίβλητης, ο εν λόγω περιορισμός δεν δικαιολογείται από λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας υγείας ούτε από κάποιον άλλο νόμιμο λόγο σχετικό με τον σχεδιασμό και την προστασία του εθνικού φορολογικού συστήματος, ιδίως από όσους αφορούν τη συνοχή του φορολογικού καθεστώτος, τη διατήρηση της δίκαιης κατανομής φορολογικής κυριαρχίας μεταξύ κρατών ή την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.
- 23 Όσον αφορά την αναλογικότητα, η αναιρεσίβλητη υποστηρίζει ότι το επίμαχο τέλος δεν συνιστά κατάλληλο μέτρο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και ότι υφίστανται άλλα μέτρα λιγότερο περιοριστικά για την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και το διασυνοριακό εμπόριο κινηματογραφικών έργων και οπτικοακουστικών περιεχομένων. Επιπλέον, το συνδρομητικό τέλος είναι δυσανάλογο και υπό στενή εννοία, καθόσον υπερβαίνει κατά πολύ τα πιθανά κέρδη από την εθνική κινηματογραφική και οπτικοακουστική δραστηριότητα. Τα

κέρδη αυτά θα ήταν ακριβώς τα ίδια εάν οι πόροι προέρχονταν από τη γενική φορολογία, χωρίς να επιβάλλεται επιλεκτική επιβάρυνση στους παρόχους υπηρεσιών συνδρομητικής τηλεόρασης.

- 24 Η αναιρεσίβλητη υποστηρίζει επιπλέον ότι το επίμαχο στην κύρια δίκη καθεστώς επ' ουδενί μπορεί να συγκριθεί με παρόμοια καθεστάτα άλλων κρατών μελών, είτε ως προς τη φύση ή τη βάση επιβολής είτε ακόμη ως προς τη χρησιμοποιούμενη μέθοδο υπολογισμού.
- 25 Τέλος, κατά την αναιρεσίβλητη, καθ' ο μέρος οι τελευταίοι λόγοι αναίρεσης αφορούν του κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, το αναιρεσείον αναγνωρίζει ότι η εθνική νομοθεσία επιδιώκει πράγματι να ευνοήσει τις εθνικές κινηματογραφικές και οπτικοακουστικές δραστηριότητες.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

- 26 Καταρχάς, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να αποσαφηνιστεί εάν, στην υπό κρίση υπόθεση, υφίστανται διασυνοριακά στοιχεία που, λαμβανομένων υπόψη των δραστηριοτήτων τις οποίες αναπτύσσει η αναιρεσίβλητη, τη νομιμοποιούν να επικαλεστεί τις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ σχετικά με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.
- 27 Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης πρέπει να αποσαφηνιστεί, αφενός, εάν το επίμαχο τέλος είναι, *per se*, ασύμβατο με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, αφετέρου, εάν η ασυμβατότητα αυτή πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα της διάθεσης των εσόδων που προέρχονται από το συνδρομητικό τέλος σχετικά με την προώθηση και την προστασία της κινηματογραφικής τέχνης και των εθνικών κινηματογραφικών και οπτικοακουστικών δραστηριοτήτων.
- 28 Από την απόφαση του ΤΑΦ Almada, με την οποία συμφωνεί το αιτούν δικαστήριο, προκύπτει σαφώς ότι το πρώτο έκρινε ότι η διάθεση των προερχόμενων από το συνδρομητικό τέλος εσόδων μειώνει το κόστος της εθνικής παραγωγής συγκριτικά με την αλλοδαπή παραγωγή, με αποτέλεσμα, καθ' ο μέρος έχει ως αντικείμενο αποκλειστικά τη χρηματοδότηση της προώθησης και της διάδοσης των πορτογαλικών έργων, να επάγεται έμμεση διάκριση εις βάρος της διασυνοριακής παροχής των υπηρεσιών αυτών.
- 29 Με την απόφαση αυτή, η οποία αναπαρήχθη εν μέρει από το αιτούν δικαστήριο, τονίστηκε ότι οι τηλεοπτικοί πάροχοι χρηματοδοτούν τους παραγωγούς των έργων αυτών με μεταφορά ιδιωτικών πόρων. Καθ' ο μέρος το συνδρομητικό τέλος χρεώνεται ανεξαρτήτως των κερδών που αποκομίζουν οι πάροχοι, ο αυτοτελής, έναντι του τέλους προβολής, χαρακτήρας του εξηγείται από το επιχειρηματικό μοντέλο των τελευταίων.
- 30 Δεδομένου ότι οι υπηρεσίες των εν λόγω παρόχων αποκτώνται μέσω συνδρομής, τα τηλεοπτικά αυτά κανάλια επιλέγουν συχνά να μη προβάλλουν εμπορικές διαφημίσεις και, κατ' αυτόν τον τρόπο, το τέλος προβολής, το οποίο επίσης

προβλέπεται από τον νόμο 55/2012, δεν έχει επ' αυτών εφαρμογή. Εξάλλου, ενώ το τέλος προβολής υπολογίζεται ad valorem, το συνδρομητικό τέλος λαμβάνει υπόψη μόνον τον αριθμό συνδρομητών κάθε παρόχου.

- 31 Εξ αυτού συνάγεται ότι η βάση επιβολής του συνδρομητικού τέλους ουδεμία σχέση έχει με το πραγματικό κέρδος από την εθνική κινηματογραφική και οπτικοακουστική παραγωγή την οποία το εν λόγω τέλος επιδιώκει να χρηματοδοτήσει. Δεν αμφισβητείται το πραγματικό κέρδος από τα εθνικά περιεχόμενα, ενώ ούτε καν οι πάροχοι αλλοδαπών τηλεοπτικών υπηρεσιών, οι οποίοι παρέχουν τις υπηρεσίες αυτές κατά κύριο ή κατ' αποκλειστικό αντικείμενο, απαλλάσσονται από την καταβολή. Το τέλος στηρίζεται στην αρχή ότι οι πάροχοι επωφελούνται, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, από τα περιεχόμενα που παράγονται σε εθνικό επίπεδο και επιχορηγούνται από το κράτος.
- 32 Το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται επιπλέον, από τελεολογικής απόψεως, στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης νόμου 69/ΧΙΙ (πρόταση νόμου 69/ΧΙΙ), στην οποία ανάγεται ο νόμος 55/2012, η οποία ορίζει ότι σκοπός του τέλους είναι η εγκαθίδρυση ενός συστήματος στήριξης της πορτογαλικής κινηματογραφικής και οπτικοακουστικής βιομηχανίας με στέρεες βάσεις ως προς τα έσοδα.
- 33 Δεδομένου ότι η απάντηση στο ερώτημα δεν είναι σαφής και υφίστανται αμφιβολίες ως προς το εάν η ερμηνεία του άρθρου 10, παράγραφος 2, του νόμου 55/2012 προσκρούει στις διατάξεις του άρθρου 56 ΣΛΕΕ, το Supremo Tribunal Administrativo (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάσισε να υποβάλει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο.